

Kulturarven omkring Vilsund

Workshop i Vilsund 10. september 2020 på Hotel Vilsund Strand - referat

Workshoppens formål og program

Workshoppen havde til formål at tilvejebringe den unikke viden som beboerne i Vildsund-området besidder omkring den lokale kulturarv. Hensigten var at starte en tværgående diskussion af, hvad der kan opfattes som kulturarv i området – både den man kan se og mærke, og den usynlige kulturarv som eksempelvis lokale fortællinger og historier.

Workshoppen var inddelt i to sessioner (A og B) og hver session bestod yderligere af fem temaer, som hver fik 15 minutters opmærksomhed. Hver session blev indledt med et kort inspirationsoplæg fra museumslederne fra henholdsvis Thy og Mors. Det enkelte tema blev styret af en arrangør, som ved et rundbord startede med en kort præsentation af temaet, og derefter lod deltagerne fortælle og diskutere frit omkring bordet. Deltagerne forblev således ved deres borde, mens arrangørerne bevægede sig til et nyt bord med nye deltagere hvert kvarter. På den måde sikredes det, at alle deltagere fik diskuteret alle temaerne igennem i løbet af workshoppen. Dette gentog sig også i session B, så alle i løbet af dagen fik diskuteret 10 temaer.

Workshoppen blev afsluttet med en diskussion på tværs, hvor deltagerne havde mulighed for at få de sidste kommentarer med. I alt deltog 46 personer, lokale og 6 arrangører.

Hvad der kom ud af workshoppen?

Hotel Vildsund Strand var især kendt som missionshotel i perioden 1917 til 1994 og var med til at sætte rammerne for det årlige "Vildsundmøde". Mødet tiltrak typisk flere tusinde deltagere over flere dage, typisk nævner kilder 2-3000 deltagere (omkring 500 besøgende per dag). Møderne omtales som stærkt missionske bevægelsesmøder, som primært var for indremissionske kredse. Det resulterede også i, at området særligt i forbindelse med møderne kunne opleve en splittelse mellem Indre Mission og den grundtvigske tradition. Workshoppens deltagere syntes i overvejende grad at signalere en vis afstandtagen

10 SEPTEMBER 2020

KULTURARVEN OMKRING VILSUND

På Hotel Vildsund Strand Kl. 9:45 - 15:15

Området omkring Vilsund har mange åbenlyse kvaliteter. Især naturen fremhæves ofte, med fjorden, kysterne og bakkerne. Men det er også et sted med en lang og sprængende historie, som måske kunne komme bedre frem i lyset. Med denne workshop inviterer vi til en tværgående diskussion af, hvad der kan opfattes som kulturarv i området - både den man kan se og mærke, og den usynlige kulturarv som eksempelvis lokale fortællinger og historier. Vi bliver et godt mix af folk fra lokalområdet (primært), museerne, kommunerne og Aalborg Universitet.

Målet er at finde ind til, hvad der er særligt ved kulturarven i området, og som også kan være med til at præge udviklingen fremover. Der vil være inspirationsoplæg fra museerne, men størstedelen af tiden skal vi snakke sammen på tværs ved mindre borde, og til sidst samler vi op på dagen i fællesskab. Vi glæder os til jeres aktive deltagelse.

Tilmelding kan ske direkte til Laurids Mortensen på SMS til: 2911 3949 eller e-mail: trombakken@gmail.com og gerne senest **onsdag d. 19. august** af hensyn til forplejningen.

ARRANGØRER:
AALBORG UNIVERSITET
MUSEUM THY
MUSEUM MORS
SAMARBEJDSFORUM VILSUND
VILSUND BORGERFORENING
VILSUND ERHVERVS RÅD
SØSPORTSCENTER VILSUND
SMS - SUNDBY MORS SAMVIRKE

PROGRAM FOR DAGEN

9:45 - 10:00 Ankomsten med kaffe og te
10:00 - 10:15 Velkommen og introduktion
10:15 - 12:00 Workshop A

Den kulturarv vi kan se og mærke!

- Inspirationsoplæg og kort instruktion
- Workshop i grupper
- Kort opsamling

12:00 - 12:45 Frokost
12:45 - 14:30 Workshop B

Den usynlige kulturarv - fortællinger og historier!

- Inspirationsoplæg og kort instruktion
- Workshop i grupper
- Kort opsamling

14:30 - 14:45 Kaffe og snak
14:45 - 15:00 Diskussion på tværs

Hvad kom der ud af det, hvad kan især bruges?

15:00 - 15:15 Tak for i dag

Projektet har modtaget finansiering fra EU-kommissionens Horizon 2020 forsknings- og innovationsprogram under bevilling nr. 779024

til møderne, som de var tilbage i tiden, i den forstand at de nu betragter dem som meget indoktrinerende. På trods af, at møderne primært var for den indremissionske kreds (og ikke for byen) udtrykte de fleste en forståelse og tolerance for dem.

Hotellet fik i 1994 en alkoholbevilling og blev i den forbindelse nødt til at genopfinde sig selv, da det ikke længere kunne være missionshotel. Efterfølgende har det været et samlingssted for den bredere befolkning, især ift. fester og diverse forsamlinger og møder.

Hotellets historie er også tæt forbundet til Anden Verdenskrig, da flere af de lokale stadig husker besættelsen af hotellet. Derudover har særligt én historie gjort stort indtryk på de lokale; en 16-årig russisk soldat skød sig selv på stranden ved hotellet og ligger nu begravet på Skjoldborg kirkegård.

Vilsund-området har dertil en unik erhvervshistorie, blandt andet med "Kødfodderfabrikken", der sprang i luften i 1965-66, hvilket prægede eftertiden voldsomt. Værftet har ligeledes spillet en central rolle i det lokale erhvervsliv, da de 3 brødre, der ejede det, var kendt for at lave gode skibe, men også for at skabe en både særegen og god stemning i lokalmiljøet. Teglværksproduktion har også spillet en central rolle i det lokale erhvervsliv, samt molerbrug og -værker. Tidligere var også muslingefangst og -forarbejdning betydningsfuldt. Turismerelaterede aktiviteter er senere kommet til og er i dag især repræsenteret ved camping og salg og reparation af campingvogne. Minkfoder og en rævefarm har derudover haft betydning for det lokale liv, indtil ejeren af minkfarmen Carl Nør besluttede sig for at starte en lokal dyrepark.

Dyreparken var især kendt for sin unikke indgangsbue, og nåede i den tid den var åben at blive en central del af det lokale liv. Skoleudflugter og weekendture gik ofte til dyreparken, så mange af deltagerne følte sig stærkt knyttet til den. Den blev dog ikke drevet uden problemer: en kænguru har været undsluppet og skabt megen forvirring i byen, en kamel druknede i fjorden og blev slæbt i land af en lokal fisker, grundlæggeren Carl Nør har været oppe at slås med en løve, da den pludseligt blev aggressiv, og det hårdeste slag for lokalområdet og parken kom, da en lille dreng på tragisk vis blev dræbt af en bjørn i parken.

Carl Nør var også med til at etablere Vildsundhallen, der fik stor lokal betydning: Hallen fungerede som diskotek for unge om fredagen i 1970'erne og 1980'erne. Den har også været centrum for Danmarks-mesterskaberne i pigtråds musik og gymnastik.

Vildsundbroen står i dag særligt frem som nævneværdig fysisk kulturarv med stor lokal indvirkning. Broen skabte fra sin etablering i 1939 et større udgangspunkt for udveksling mellem de to sider (Thy og Mors). På workshoppen blev deltagerne eksempelvis bedt om at notere på et kort, hvor deres familie, så langt tilbage de kunne huske, var født og opvokset. På den måde blev det klart, at der har været stor udveksling på tværs af broen. Landbruget var også med til at øge mobiliteten hos de unge, da de gerne flyttede for at finde

arbejde, og især morsingboerne flyttede til thysiden, da der var flere ledige stillinger. Deltagerne var dog enige i, at hvis broen hypotetisk set blev lukket, så ville det i dag være thyboerne, der blev hårdest ramt.

På trods af den store udveksling har der altid eksisteret en idé om "Os og Dem" på begge sider af broen. Det har dog sjældent været egentlig problematisk og har som regel haft natur af godmodige drillerier og let rivalisering. Det kom også frem i løbet af workshoppen, hvor morsingboer og thyboer hurtigt grupperede sig med "deres egne" og ikke stod tilbage for at komme med spøgefulde bemærkninger om "de andre". De lokale mener, at Vildsundbroen bør etableres som et lokalt vartegn og brandes i forbindelse med turisme.

Der er en tydelig forskel på dialekt mellem de to sider. Et klassisk eksempel er brugen af "a" og "æ" (hvor "a" bruges af morsingboer og "æ" af thyboer). Dialekterne er i dag blevet en del af selvforståelsen og en grund til stolthed – så vidt at nogen mener, at dialekterne er det "rigtige" rigsdanske. De fleste laver dog deres dialekt om og "taler rigtigt", når de snakker med folk udefra.

Øst Vildsund Gl. Færgetro har i dag etableret sig som et populært spisested og bruges bl.a. til større arrangementer (som runde fødselsdage og lignende). Stedet har været centrum for flere sjove episoder, herunder et væddemål mellem Otto Hausgaard og Christian Jensen hvor Christian skulle trække Otto flere kilometer, blandt andet forbi kroen. Der er skrevet et teaterstykke om væddemålet. Før i tiden kunne lokale fiskere her bytte deres fangst med et måltid eller drikkevarer.

Hvad skal workshoppen bruges til?

Formålet med workshoppen var som nævnt at finde frem til de lokale historier, der karakteriserer Vildsundområdet. Det efterfølgende arbejde har fokus på at styrke og forankre historierne, så lokalidentiteten fremmes, og kommende generationer får mulighed for at lære om områdets rige historie.

En fornyet forståelse af, hvordan kulturarv er med til at definere området, kan også bidrage til at gøre strategier og planer for området mere målrettede og bedre imødekomme de lokale behov. Både lokalsamfundet og de to kommuner er derfor med i det videre arbejde, så den lokale kulturarv også kan blive aktiveret som en del af områdets udvikling fremover.